

Zdenka Kovačić, dugogodišnja tajnica generalnog direktora *Ingre*

U povodu 50. obljetnice *Ingre* (osnovane 1952., a registrirane 1955.) pokušat ću kratko zapisati svoja sjećanja na početak rada u *Ingri*, kao i na mojih 25 godina provedenih u toj tvrtki od 1955. do 1980. godine.

Godine 1954. radila sam s Josipom Kostešićem, direktorom u Ekonomskom institutu NR Hrvatske u Zagrebu. Nakon imenovanja Josipa Kostešića za generalnog sekretara *Ingre*, u dogovoru s Ekonomskim institutom, premještena sam 1. listopada 1955. u *Ingru*, tadašnju industrijsko-građevnu-eksportnu zajednicu, sa sjedištem na Trgu Jože Vlahovića 4 u Zagrebu.

Ingra je u to doba bila organizirana kao izvozna zajednica tadašnjih velikih industrijskih proizvođača, kao što su bili *Rade Končar*, *Đuro Đaković*, *Jugoturbina*, *TPK*, *Braća Kavurić* i dr., s namjerom da okupi pojedine grupacije te da im bude servis koji će organizirati izvoz na inozemna tržišta.

Te 1955. bili smo uistinu mali radni kolektiv od 14 radnika, smješten u dvije prostorije. No imali smo upravu, komercijalni i financijski odjel te odjel za opće poslove. *Ingra* je već tada imala i svoje delegate ili predstavnike

u Indiji, Pakistanu, Burmi, Egiptu i još nekim zemljama.

Prema potrebama međunarodnog tržišta, a postupno i u skladu s izvoznim, kreditnim i ostalim mogućnostima, poslovanje se *Ingre* moralo prilagođavati tržišnim zahtjevima. Tako je *Ingra* od zajednice, odlukom upravnih organa, postala poslovno udruženje za projektiranje, izgradnju i prodaju energetskih i industrijskih postrojenja i opreme. Imala je 21 članicu, mahom industrijske, projektne i istraživačke organizacije, u pravilu najuglednije i najveće ondašnje jugoslavenske proizvođače opreme i cjelovitih objekata za potrebe energetike i industrije, za gradnju energetskih i industrijskih građevina te za obavljanje istražnih radova.

Za te je složene poslove *Ingra* zaposlila i određen broj inženjera, tehničara i komercijalista, a oni su izvodili i nadzirali radove u inozemstvu. Njihovo veliko iskustvo, upornost i nastojanje da se poslovi završe kvalitetno i u predviđenim rokovima dali su im značajnu prednost pred mnogim stručnjacima velikih inozemnih tvrtki.

S obzirom na sve veći broj zahtjeva i ponuda *Ingre* na inozemnim tržištima, proširena je i predstavnička mreža. Već je 1965. *Ingra* imala predstavnike u Alžiru, Argentini, Boliviji, Brazilu, Burmi, Etiopiji, Indiji, Indoneziji, Iranu, Iraku, Maroku, Meksiku, Pakistanu, SAD, Sudanu, Tajlandu, Egiptu, ondašnjoj Zapadnoj Njemačkoj i u Latinskoj Americi.

Ingra je imala sjedište u Ilici 1 (nebojder), a potom se 1964. preselila u vlastitu zgradu u Proleterskih brigada 62 (današnja Ulica grada Vukovara). Prema potrebama i zahtjevima inozemnog i domaćeg tržišta te spoznaja u samoj radnoj organizaciji, reorganizirano je poslovanje i zaposleni su visoko-obrazovani stručni radnici: komercijalisti, inženjeri, pravnici i prevoditelji te ostali stručnjaci za pojedina područja.

Od dolaska u *Ingru* najprije sam radila kao stenodaktilografkinja, a od 1963. do 1980. kao sekretarica generalnog direktora. Od 1963. do 1967. radila sam za generalnog direktora Juricu Draušnika, a od 1967. do 1980. za ge-

S proslave desetogodišnjice *Ingre*. Zdenka Kovačić (sjedi druga s lijeva)

neralnog direktora Ivana Pavliška. U mirovinu sam otišla 1980. godine.

Uz redovit posao tajnice generalnog direktora i pomoćnika generalnog direktora, bila sam kao debatna stenodaktilografkinja zadužena i za pisanje zapisnika na sjednicama Skupštine, Upravnog i Izvršnog odbora.

Sjećam se da je od članica *Ingre* i izvođača radova (*Rade Končara*, *Ventilator* i *Braće Kavurića*) 1963. bila imenovana stručna komisija za primopredaju izgrađene tvornice cigle i crijepa *Cobaya* u Gvineji, a ja sam u toj komisiji radila kao stenodaktilografkinja i obavljala sve potrebne administrativne poslove.

Nakon mnogo godina teško se sjetiti što se sve događalo kroz dugo razdoblje mogega rada u *Ingri*, ali dobro pa

mtim mnoge osobe koje sam upoznala i s kojima sam surađivala dugi niz godina. Mnoge sam upoznala tijekom posjeta *Ingri* kao članove Sabora, Izvršnog vijeća SR Hrvatske, pripadnike ondašnjih političkih organizacija, direktore članica *Ingre* i njihove suradnike, predstavnike saveznih organa ondašnje Jugoslavije, sudionike inozemnih delegacija iz svih dijelova svijeta (koje su posjećivale savezne organe i potom dolazile u Hrvatsku u kojoj je *Ingra* uvijek bila uključena u razgovore) te poslovne partnere iz inozemnih tvrtki, zastupnike *Ingre* u inozemstvu, kao i mnoge kolegice i kolege s kojima sam 25 godina zajednički radila.

Za svoj rad u *Ingri* bila sam nagrađena u povodu obilježavanja 10. godišnjice, a pri odlasku u mirovinu dodijeljeno

mi je priznanje i novčana nagrada od Upravnog odbora *Ingre* i od mojih dragih kolegica i kolega. Godine 1982., iako već u mirovini, za svoj sam rad primila odlikovanje Predsjedništva SFRJ - Orden rada sa srebrnim vijencem.

U ovom mojem kratkom osvrtu na vrijeme provedeno u *Ingri* želim posebno istaknuti kolegice Doricu Despotović i Katarinu Čornjak, s kojima sam zajedno radila od 1955. do odlaska u mirovinu. Od prvih zaposlenika koji su tada počeli raditi, još smo samo žive nas tri kolegice.

Na kraju iskreno čestitam *Ingri* pedesetu obljetnicu uspješnog poslovanja i želim joj još mnogo uspješnih poslova. Ujedno upućujem najbolje želje sadašnjoj upravi i radnicima *Ingre*.

Vladimir Samolec, dipl. oec., dugogodišnji financijski direktor *Ingre*

Godine 1960., kada sam došao u *Ingru*, počeo je nagli razvoj hrvatske i jugoslavenske industrijske proizvodnje. Mnogi su proizvođači iz područja energetike i industrije dostigli takav razvitak kapaciteta i tehničkog znanja

da im je domaće tržište postalo premla za proizvodnju naglo razvijene strojogradnje. Proizvođači nisu mogli samostalno izlaziti na svjetsko tržište

gdje su se tražili cjeloviti projekti pa ih je to usmjeravalo prema udruživanju i proizvodnji kompletnih objekata. U početku zajedničkih nastupa za plasman velikih energetske objekata nisu bili uključeni građevinski kapaciteti, ali to je vrlo brzo zbog cjelovitosti postala velika potreba. Brzom su razvoju i prodoru *Ingre* na svjetska tržišta pridonijela i putovanja tadašnjeg predsjednika Tita u zemlje nesvrstanog svijeta. Sa svakim novim putovanjem *Ingra* je dobila priliku ponuditi vlastite programe i na tim tržištima konkurirati razvijenijim zemljama Zapada.

Takve su okolnosti zahtijevale i povećanje zaposlenih u *Ingri*, posebno mladih inženjera i ekonomista sa znanjem stranih jezika. Najveće je tadašnje tržište bila Indija, gdje je *Ingra* izgradila mnogo značajnih energetske i industrijske objekata. Prevladavajući je strani jezik bio engleski, a intenzivno su učili ti mladi stručnjaci, uglavnom školovani nakon Drugoga svjetskog rata. Prvi stručnjaci, oni koji su započeli razvoj *Ingre*, došli su iz

Rade Končara, jednog od osnivača, a kasnije su im se pridružili stručnjaci iz drugih osnivača te novi stručni kadrovi sa znanjem stranih jezika.

U vrijeme dolaska u *Ingru* imao sam 35 godina i 15 godina radnog iskustva u financijskoj struci. Dakako da sam vladao engleskim jezikom. Radno iskustvo prikupio sam radom u raznim poduzećima uz izvanredni studij na Ekonomskom fakultetu. Nakon kratkog razgovora s tadašnjim generalnim direktorom Juricom Draušnikom, preuzeo sam dužnost financijskog direktora *Ingre*, što sam inače već i prije radio.

Nagli razvoj *Ingre* pratile su teškoće u nabavljanju sredstava za rad – pisanih i računalnih strojeva, stolova i prijevoznih sredstava. Najveći je problem bio poslovni prostor. *Ingra* je 1960. bila smještena na trinaestom katu nebodera na tadašnjem Trgu Republike. Nedostajala su osnovna sredstva, a mogla su se nabaviti samo iz posebnih i određenih fondova. Budući da se *Ingra* tek počela razvijati, nije imala investicijske fondove za kupnju opreme i za

to su joj osnivači pomagali onoliko koliko su mogli. *Ingra* je tada imala 32 zaposlena, a oni su radili u ograničenim i skućenim prostorijama. Stoga se prvom prilikom sektor financija (koji sam ja vodio), zajedno s općom službom preselio na tadašnji Trg Republike 15.

Potom su počeli razgovori s gradskom upravom o izgradnji poslovnog nebodera u blizini nove Gradske skupštine, ali se od toga odustalo iz nekih, meni nepoznatih političkih razloga.

Ingra je naglo razvijala i svoju predstavničku mrežu, pa je početkom šezdesetih već imala svoje predstavnike u dvadesetak zemalja nesvrstanog svijeta Azije, Afrike i Južne Amerike. S predstavnicima (delegatima) započelo

je i osnivanje gradilišta na kojima je *Ingra* sudjelovala preko svojih članica ili sa stranim kooperantima. *Ingra* je 1962. započela nuditi montažne radove (*Industromontaža*) u ondašnjoj Zapadnoj Njemačkoj, što je bio prvi izlazak na tržišta razvijenih zapadnih zemalja.

O poslovanju *Ingre* moglo bi se mnogo toga napisati, ali to bi iziskivalo naporna istraživanja i preciznu analizu teškoća, rada i uspjeha. Ovdje sam naveo samo neka mala sjećanja.

Nakon raznovrsnih radnih obveza otišao sam 1988. u mirovinu. Danas se nakon 15 godina umirovljenja s radošću prisjećam silnog entuzijazma i beskrajne radosti i veselja koju su ti mladi graditelji *Ingre* pokazivali pri svakom

novom uspjehu. Međusobni odnosi te mladeži bili su prijateljski i samoprije-gorni, a bili su spremni pomoći i pružiti podršku svakome kome je to bilo potrebno. Nikakvi se neuspjesi nisu priznali. Svakim su danom rezultati bili sve bolji, a to je svima davalo snagu tražiti i očekivati nešto još uspješnije.

Volio bih da ovih nekoliko riječi posluže onima koji se danas u *Ingri* svakodnevno bore za nove uspjehe, za veće međusobno razumijevanje i pomoć. U *Ingri* sam tijekom 28 godina rada našao sreću i zadovoljstvo u poslu. Koristim stoga prigodu da zahvalim svima onima koji su me razumijevali, usmjeravali i pomagali da uspješno svladam ponekad i vrlo teške zadatke.

Mr. sc. **Petar Fleković**, dipl. oec., negdašnji član Upravnog odbora *Ingre*

S *Ingrom* me vežu mnoge uspomene iz mog radnog vijeka. Zapravo s *Ingrom* sam stalno bio u vezi, premda u tri potpuno odvojena razdoblja. Prvo je bilo dok sam radio u karlovačkoj *Jugoturbini*, gdje sam počeo kao teh

ničar a završio kao financijski direktor. Inače ta bi nekad vrlo uspješna tvrtka također uskoro trebala proslaviti 50. obljetnicu postojanja, ali kako tvrtke više nema, bit će to vrlo tužna proslava. Drugo je sjećanje na *Ingru*

vezano uz moj rad u Izvršnom vijeću Sabora, a treće uz rad u *Ini*, gdje sam na kraju svoga radnog vijeka bio generalni direktor. U svim smo tim razdobljima uspješno surađivali.

Ingra je bila vrlo značajna za privredni razvitak Hrvatske, a istodobno je dokaz da je u Hrvatskoj i u Zagrebu uvijek bilo ljudi koji su razumijevali razvojne i gospodarske probleme te nastojali ujedinjavanjem znanja, kadrova i financija stvoriti uspješne i profitabilne tvrtke sposobne da se snalaze na stranim tržištima i da konkuriraju i najvećim svjetskim tvrtkama. Bez obzira na to kako se o tom vremenu danas govori, neprijeporna je činjenica da su tada izgrađeni veliki industrijski kapaciteti, da je u poljoprivredi značajno povećana proizvodnja i da su obavljene mjestimične melioracije i komasacije, kao što je bio slučaj s uređenjem ušća Neretve. Također su za to potvrdila i tvrtke koje i danas postoje i temelj su hrvatskoga gospodarstva, a tu su osim *Ingre* još primjerice *Ina* i *Pliva*.

Ingra je najprije utemeljena da okupi velike proizvođače strojeva i opreme

kojima je domaće tržište bilo preusko, a za strana tržišta nisu imali ni odgovarajućih znanja ni iskustva. To je razdoblje *Ingre* potrajalo sve do početka sedamdesetih godina, kada su se mnoga velika poduzeća osposobila za samostalan nastup na stranim tržištima. Izdvojile su se i tvrtke koje su bile među osnivačima *Ingre* – *Energoprojekt* iz Beograda na čelu s ing. Molčanovim i *Energoinvest* iz Sarajeva na čelu s Emerikom Blümom. Tada *Ingra* počinje raditi na velikim i složenim objektima, objedinjujući i koordinirajući rad raznovrsnih sudionika u velikim projektima. Ujedno je preko *Ingre* u *barter*-poslovima bilo moguće uvoziti naftu, čega se posebno sjećam iz *Ine*, a to je bio jedan od najčešćih načina opskrbe tim ključnim energentom, budući da nije bilo dovoljno dolara za izravnu kupovinu.

Bio sam u Upravnom odboru *Ingre* od 1965. do 1967. zajedno s ondašnjim generalnim direktorom *Jugoturbine* Mićom Gledićem. Sjećam se da je *Jugoturbina* tada prve svoje izvozne poslove obavila upravo preko *Ingre*, a radilo se o izvozu brodskih dizelskih

motora u Argentinu, gdje je *Ingrin* delegat bio ing. Ivo Bautović. Sjećam se također jednog sastanka proizvođača brodske opreme, održanog 1964. u staroj zgradi *Ingre*, koji je s ondašnjim političarom Vladimirom Bakarićem upriličio direktor Jurica Draušnik. Tada se raspravljalo o problemima financiranja brodogradnje, koja je i onda, baš kao i danas, bila velik problem. Brodogradnju muči dug ciklus proizvodnje i slaba akumulativnost. Sjećam se da je onda Bakarić rekao kako brodogradnja počinje biti velik problem jer da bi bilo potrebno izvesti i prodati gotovo cijeli stočni fond ondašnje države kako bi se omogućio njezin ops

tanak. Naime, tada je brodogradnji bilo potrebno mnogo deviza za nabavku repromaterijala i opreme.

Ipak zahvaljujući upravo tom sastanku nedugo je potom utemeljen Fond za kreditiranje razvoja opreme i brodogradnje koji je poslije prerastao u *Jubmes* banku. To je bila značajna pomoć za sve izvoznike, i to ne samo one vezane uz brodogradnju. Kada bi posao bio obavljen, valjalo se je samo obratiti Fondu ili banci i sve bi bilo odmah plaćeno, a o naplati su potom oni vodili brigu.

Iz razdoblja kada sam bio u Izvršnom vijeću Sabora sjećam se velike eks

panzije raznoraznih poslova u kojima je sudjelovala *Ingra*. Pamtim primjerice da je *Geotehnika* u Sudanu napravila brojne bušotine i pronalazila vodu. Potom je za one koji su se crpkama morali koristiti izgrađena posebna škola, a nakon toga i posebna mehanička radionica za popravak dijelova. I to svjedoči koliko su ondašnji poslovi *Ingre* bili i složeni i sadržajni i koliko su bili značajni za mnoge zemlje u razvoju. Iz vremena koje sam proveo u *Ini* dobro se sjećam uspješnih zajedničkih poslova vezanih uz uvoz nafte. Ti su se aranžmani osobito uspješno obavljali s Alžirom, koji je bio jedan od naših najvećih opskrbljivača.